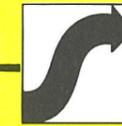

TUNTOSARVI

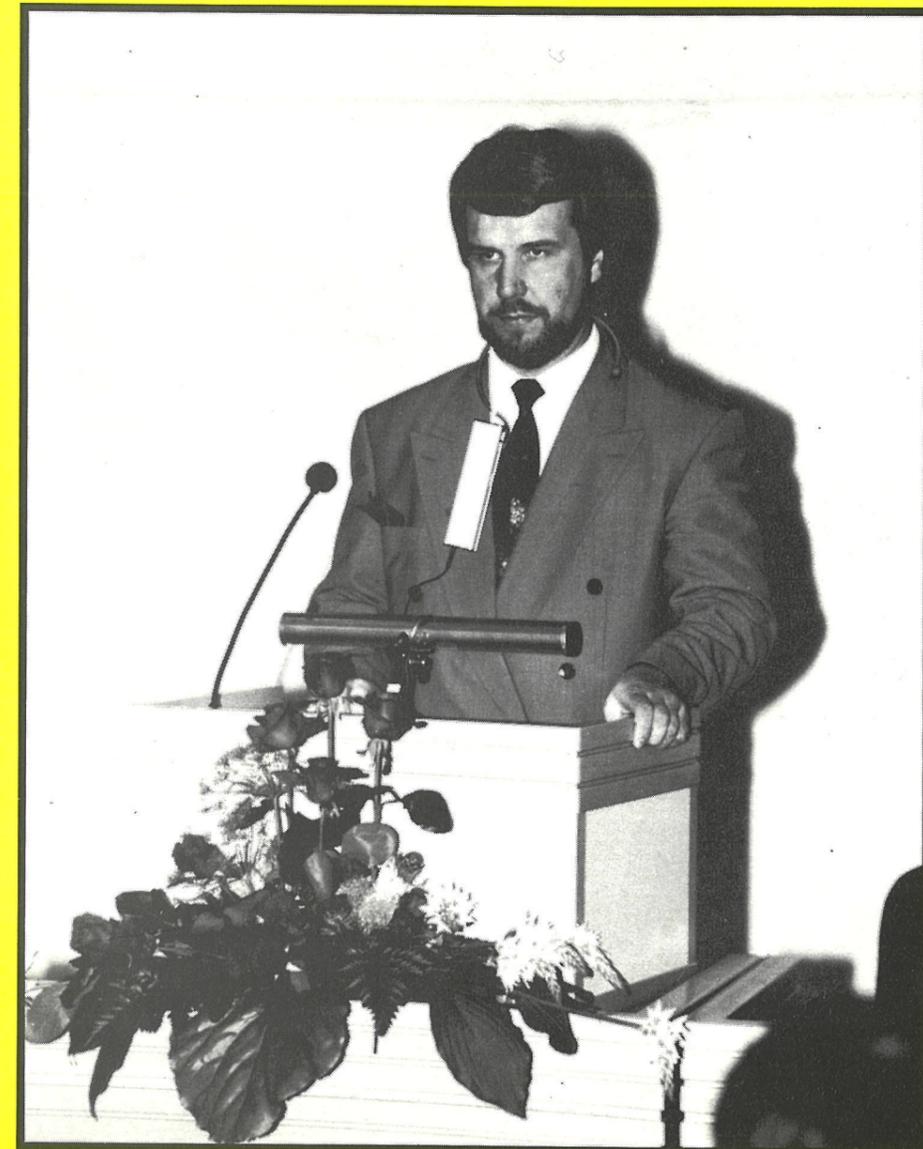
Selkolehti

syyskuu 9/1991

*Kuva lomaleiriltä.
Suoma ja Ksenia keskustelivat laivalla.*

Ministeri Toimi Kankaanniemi piti avajaispuheen Usher-symposiumissa Helsingissä. Hän lupaa mm. uudistuksia vammaisten palveluihin lähiaikoina.

TUNTOSARVI

Syyskuu n:o 9/1991
17. vuosikerta

Julkaisija

Suomen Kuurosokeat ry
Ilmestyy 11 kertaa vuodessa
iso- ja pistekirjoituksella
sekä video- ja äänikasettina.

Päätoimittaja

Leena Turunen

Toimittaja

Raili Karisaari

Toimitus, tilaukset ja osoitteenmuutokset

Mäkelänkatu 52 A
00510 Helsinki
Puhelin: 90-39604 674
Tekstipuhelin: 90-39604 677

Painopaikka

Vammalan Kirjapaino Oy
PI 92
38201 Vammala

Tilaushinta

Kuurosokeille lehti on maksuton.
Muut: 150 mk/12 kk

Sisällys

Kiitos menneestä kesästä ..	2
Kuurosokeustyö — yhteinen asia maailmassa	4
Ajatuksia Örebrosta	6
Apuväline 91 -messut	8
Leirilomalla Koivurannassa .	10
»Sinulla on nyt minut»	12
Sienet ovat syksyn herkkua	14
Tietoa kuurosokeustyön aloilta	15

Seuraava lehti ilmestyy 15.10.1991

Pirkko Virtanen:

Kiitos menneestä kesästä

Monenlaista mukavaa muistoa on jäänyt mieleen menneestä kesästä. Juhlavuosi on jo pitkällä. Nyt yhdistyksessä laaditaan budjettia ja toimintasuunnitelmaa ensi vuotta varten.

Usher-symposium oli meille tärkeä tapahtuma. Halusimme koota yhteen terveydenhuollon työntekijöitä eri ammattiryhmistä. Halusimme antaa heille uusinta tietoa lääketieteestä ja erilaisista tutkimuksista. Myös yhdistyksessä koottua tietoa jaettiin.

Toivomme hartaasti, että symposium veisi asioitamme eteenpäin. Että yhteistyö erilaisten viranomaisten ja oman järjestöme välillä kehittyisi. Luottamus on tärkeä asia. Sitä pitää kasvat-
taa ja vaalia.

Tieto on yhdistettävä

Meillä on edessä valtava koulutushaaste. Joudumme miettimään, miten se tehdään, ketkä kouluttavat, missä koulutetaan — ja kuka kaiken maksaa.

Pitää muistaa myös omien työntekijöiden koulutustarve. Me joudumme järjestämään alan koulutuksen itse yhteistyössä muiden maiden kanssa. Kuurosokeus on vamma harvinainen ja tieto on yhdistettävä.

Yhteiskunnassa asiat muuttuvat nopeasti. Muutokset kohdistuvat myös meihin. Kuntoutukseen pääseminen ei ole helpottunut.

Yhdistys tarvitsee rahaa kurssi- ja leiritoimintaan. Tarvitaan myös työntekijöitä niitä varten. Joudumme jatkuvasti neuvottelemaan rahoituksesta. Sairaalat ovat perustaneet omia virkoja ja samalla sanoneet irti sopimukset yhdistyksen kanssa. Tämä tekee toimintamme epävarmaksi.

Kuka tukee eläkeläistä

Kelan kustantama kuntoutus muuttuu lokakuussa. Kela maksaa työssäolemista tai siihen liittyvää toimintaa. Opiskelijat voivat saada Kelasta tukea ammattikoulutukseen. Työssä ja opiskelussa tarvittavia apuvälineitä ja laitteita saa Kelasta.

Kuka antaa eläkkeellä oleville nuorille, työkäisille ja ikääntyville laitteita tiedonsaantiin ja yhteydenpitoon. Näyttää siltä, ettei asia kuulu kenellekään. Tilanne vaatii korjaamista.

Arkielämässä tarvitaan monenlaista kojetta ja vempainta, ulkopuolista apua korjauksiin ja muihin kotona oleviin asioihin. Tekstipuhelimen ja Dialogoksen käyttöön menee paljon kallista puhelin-aikaa. Tarvitaan taksia ja tulkkeja arkisiin asioihin. Kaikesta tästä tulee kuluja, joita muilla ei ole. Vammatuki ja hoitotuki pyrkivät tasoittamaan näitä menoja. Suurimman tuen saaminen on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi.

Työmme ei lopu

Meillä on vastuu myös lapsista ja nuorista. He tarvitsevat opetusta, koulutusta ja työtä kuten me kaikki. Tällä hetkellä maassamme on korkea työttömyys. Vammaiset jäävät jalkoihin ja joutuvat eläkkeelle entistä useammin.

Tekemätön työ osoittaa, että yhdistys on tarpeellinen. On löydettävä varoja asioiden korjaamiseen.

Hyvää syksyä kaikille!

Kuurosokeustyö — yhteinen asia kaikkialla maailmassa

Joskus on erittäin hyödyllistä matkustaa Suomen ulkopuolelle katsomaan ja kuulemaan miten muut maat tekevät kuurosokeustyötä. Kansainvälinen työntekijäkokous Örebrossa Ruotsissa on nyt takana. Mutta silmien edessä näen kaikki 450 kollegaa, työkaveria.

Niin juuri. Työkavereita me olemme. Samat toiveet, samat ongelmat. Sama tarkoitus kaikessa työssä: tehdä kuurosokean elämä helpommaksi ja parantaa elämän laatua.

**Tan Khim Sim,
Singapore:
Puheen opetus suuri
ongelma**

Opettaja Tan Khim Sim suree rahan puutetta. Vammaisten kuntoutus on jokaisen kunnan oma asia. Jos rahaa ei ole, niin sitä ei ole.

Miten tuttua, ajattelee suomalainen. Näinhän se on monessa asiassa meilläkin.

— Kielen oppiminen antaa mahdollisuudet vuorovaikutukseen ihmisten välillä. Siinä on meidän suurin ongelmamme. Me tarvitsemme puheterapeutteja.

— Me tarvitsemme myös kuulon ja näön apuvälineitä. Kuulolaitteitamme voi käyttää vain koulujen luokkahuoneissa. Jokainen oppilas tarvitsee oman kuulolaitteen. — Mutta ongelmana on raha, Tan huokaa.

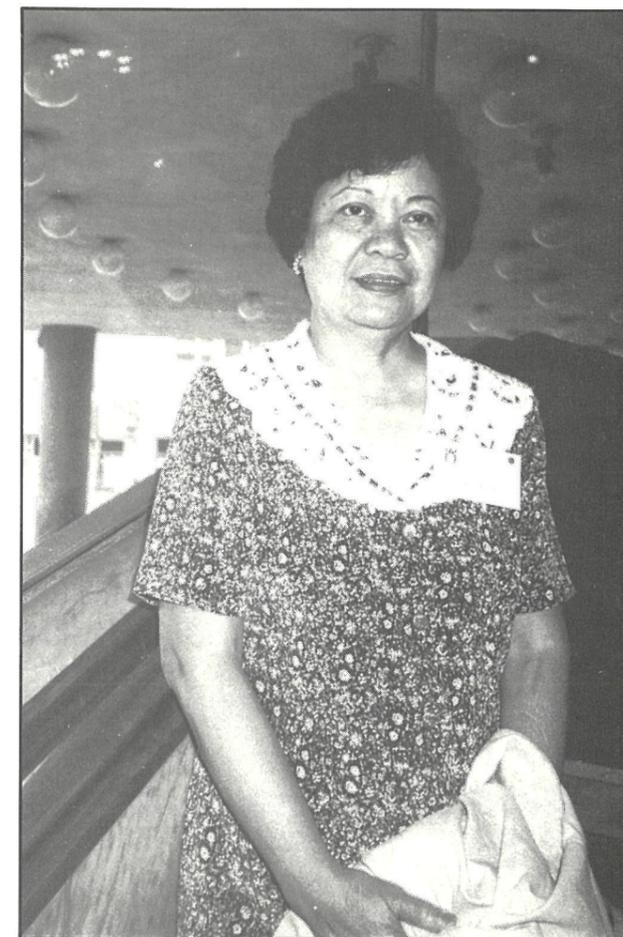
**Marja-Leena ja Leo,
Suomi:
Esillä koko elämänkaari**

— Täällä on hienoa huomata että meillä tehdään hyvää työtä. Suomessa on hyvä kuntoutusorganisaatio: meillä etsitään, rekisteröidään ja aloitetaan kuntoutus. Kukaan ei jää yksin.

— Meillä ymmärretään myös se, että on tärkeää tavata työkavereita ympäri maailman. Me suomalaiset olemme täällä antamassa ja saamassa tietoa.

— Örebron kokouksessa on esillä koko elämänkaari. Mukana ovat lasten, aikuisten sekä vanhusten kanssa työtä tekevät. On sellainen tunne, että kun toinen lopettaa työn niin toinen jatkaa.

— Yhteydet muualle antavat rohkeutta ja tietoja. Myös kuurosokeat itse voisivat enemmän olla yhdessä muiden maiden kuurosokeisiin.

**Christina Castro,
Perkins-koulu, USA:
Opettajia kehitysmaihin**

Perkins-koulu on yli 100 vuotta vanha, alunperin sokeiden koulu. Se on vastuussa myös kuurosokeiden opetuksen kehittämisestä.

— Me autamme myös monia kehitysmaita. Monet Aasian, Afrikan ja Latalalaisen Amerikan maat ovat lähettäneet opettajia tänne saamaan lisäoppia. Meillä on henkilökuntaa aivan tätä varten myös, Christina kertoo.

**Helen Jolley,
Australia:
Ulos yksinäisyydestä**

— Elämänlaatua on se että saat yhteyden toisiin ihmisiin. Kommunikaation opetus on yksi suurimpia asioita työssämme.

— Koulumme toimii Opetusministeriön rahoilla. Oppilaat ovat kuulo-näkövammaisia. Näiden vammojen lisäksi heillä on muita vammoja, jotka tekevät yksinäisyyden vielä suuremmaksi.

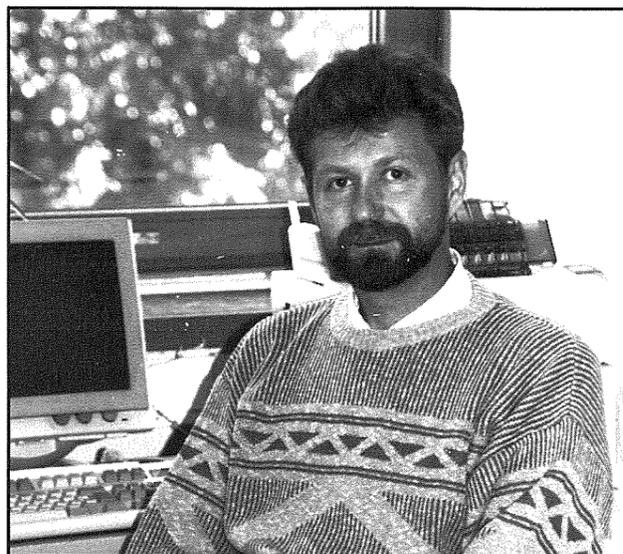
**Clemens Mkaali,
Tansania:
Ensin opettajia, sitten koulutusta**

Clemens on Tansanian Opetusministeriön erityisopetuksen johtaja.

— Työ on vasta alussa. Meillä ei ole opettajia eikä kouluja kuurosokeille. Nyt olen täällä opiskelemassa kuurosokeiden koulutusta, hän kertoo.

— Ensin on koulutettava opettajia. Sitten he voivat nopeasti aloittaa kuurosokeiden opetuksen.

— Muut maat ovat luvanneet apua. Kaksi opettajaa aloittaa nyt opiskelun Perkins-koulussa, Amerikassa. Kun saamme opettajia ja kouluja, saamme myös palveluita kuurosokeille. -LT

Mikko Karinen:

**Ajatuksia Örebron
työntekijä-
kongressista**

Örebron konferenssi oli kymmenes IAEDB:n maailmankonferenssi. IAEDB lyhennehirviö tulee kuurosokeiden henkilöstön kansainvälisen järjestön nimestä.

En tiedä, onko järjestölle olemassa suomennosta, mutta vapaasti sen voisi kääntää: kansainvälinen yhdistys niille, jotka tekevät työtä kuurosokeitten ihmisten kanssa.

Käsitykseni mukaan Örebron konferenssi oli ensimmäinen, jossa olivat mukana myös aikuisten työntekijät. Aikaisemmin kokoukset ovat olleet vain kuurosokeiden lasten kanssa työskenteleville.

Mukana olivat myös kuulonäkövammaisten lasten vanhemmat, joiden kansainvälinen konferenssi kokoontui Örebrossa.

Konferenssissa oli mukana noin 450 osanottajaa noin 60:stä eri maasta.

Suomesta osanottajia oli noin 20, oman järjestömme lisäksi ainakin Arlasta, Marjaanakodista, Jyväskylän kuulovammaisten koulusta ja Helsingin ruotsinkielisestä näkövammaisten koulusta.

Konferenssin ohjelma koostui yhteisluennoista ja pienemmistä istunnoista, joita oli yhtäaikaa noin viisitoista. Koko viikon konferenssitalossa oli näyttelyjä eri maiden kuurosokeustyöstä. Myös Suomesta oli näyttelyosasto.

Meidän pitää olla esillä!

— Mikä oli kongressin anti, mitä sieltä opin? — Kannattaako Suomen lähettää edustajiaan kansainvälisiin tapaamisiin?

Mielestäni Suomessa on maailman parhaiten järjestetty kuurosokeiden palveluverkosto. Kiitos siitä kuuluu ensi sijassa Suomen Kuurosokeat ry:lle.

Meille järjestön työntekijöille tulee automaattisesti vastuu olla näkyvästi esillä kansainvälisessä yhteistyössä.

Meiltä kysytään paljon, kuinka asiat on meillä hoidettu.

Meiltä halutaan saada oppia ja meidän kokemuksiamme kuunnellaan.

Meidän on osattava vastata kysymyksiin myös muualla kuin kotimaassa. Meidän työntekijöiden on voitava olla alustajina muille kollegoille.

Mielestäni ei riitä, että Suomen kansainvälisestä näkyvyydestä huolehtivat vain jotkut erityistason työntekijät. Mahdollisimman monen eri ammattikunnan edustajan on päästävä esille.

Parempaan huomisen puolesta

Konferenssin teemana oli: elämänlaatu on ihmisen elinajan rikkautta. IAEDB:n hallitukseen nimitettiin Suomesta Marja-Leena Saarinen ja Jaana Aro. Näin saatiin mukaan sekä lasten, että aikuisten työntekijöiden edustus.

Uskon, että Suomi pysyy maailmankartalla kuurosokeustyössä ennenkaikkea vahvan hallituksen, mutta myös ammattitoisten työntekijöiden avulla.

Päällimmäisenä mieleeni jäi sana solidaarisuus. Solidaarisuus merkitsee myötätuntoa, myötälämistä, mutta myös taistella parempaan huomisen puolesta. ■

Apuväline '91 messut Tampereella

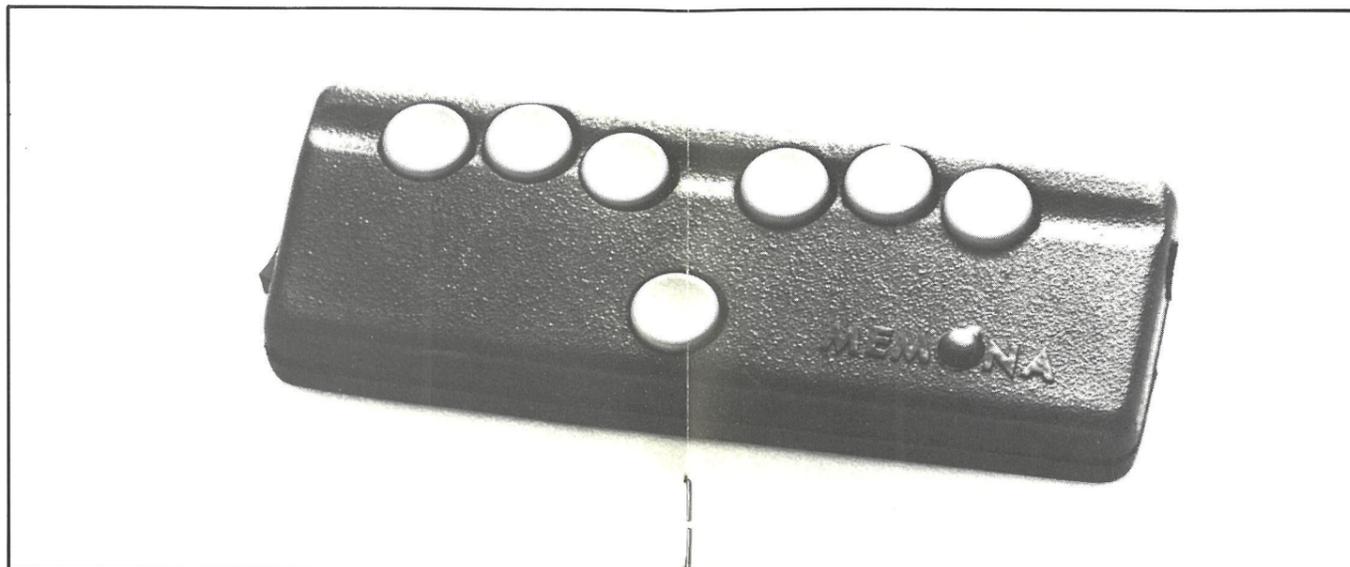
Apuväline '91 -näyttely järjestettiin jo neljännen kerran Tampereen Pirkkahallissa. Järjestäjinä olivat Expomark Oy, Invalidiliitto ja Näkövammaisten Keskusliitto.

»Vaikka elinympäristömme kehittyi, se tulee usein hankalamaksi yhteiskunnan heikoimmille jäsenille. Se kehittyy nuorten, menevien ja hyväkuntoisten ihmisten ehdoilla.»

Näin puhui kansliapäällikkö Heikki von Hertzen Apuväline '91 näyttelyn avajaisissa Tampereen Pirkkahallissa.

Messuilla oli yli 100 näytteilleasettajaa. Esillä oli paljon vammaisten ja vanhojen ihmisten arkipäivää helpottavia apuvälineitä. Lisäksi messuilla esiteltiin alan palveluja.

Toimintaansa esittelivät mm. työvoimahallinto, kaupungin sosiaalitoimi ja Kansaneläkelaitos. Myös monet vammaisjärjestöt olivat mukana. Suomen Kuurosokeat ry:llä ei tällä kerralla ollut omaa osastoa.

Memona-muistiinpanolaite on noin silmälasikotelon kokoinen — pieni mutta monipuolinen.

Vuoden apuväline

Apuväline-messuilla valitaan »Vuoden apuväline». Se on kilpailu, jossa valitaan messujen paras ja monikäyttöisin apuväline. Valinnan tekee raati, johon kuuluu ihmisiä eri aloilta.

Tänä vuonna »Vuoden apuvälineeksi» valittiin Memona — pistekirjoituksella käytettävä muistiinpanolaite. Sen on kehittänyt Näkövammaisten Keskusliitto.

Memona on pienikokoinen laite, joka mahtuu taskuun tai käsilaukkuun. Sitä voi käyttää muistiinpanovälineenä kokouksissa, matkoilla, koulussa, puhelimesa, — missä tahansa.

Memonaan kirjoitetaan pistekirjoituksella. Laitteessa on muisti, johon mahtuu noin 30 sivua pistekirjoitustekstiä. Muistiinpanot voidaan ottaa ulos koneen muistista (tulostaa) pistekirjoituskoneella, puhelaitteella, tai mikrotietokoneella.

Monet näkövammaiset ovat toivoneet pienikokoista, helppokäyttöistä ja edullista muistiinpanolaitetta. Memona on kehitetty täyttämään näitä toiveita. Laite painaa vain noin 200 grammaa eli taskulaskimen verran. Sen hinta on 950 markkaa.

Bussi ilman portaita

Messuilla esiteltiin myös bussi, jossa ei ole portaita. Matkustajat liikkuvat tasaisella lattialla. Bussi on ollut koekäytössä Tampereen liikennelaitoksella vajaan vuoden. Vuoden apuväline-raati antoi bussille erikoismaininnan.

Matala-lattiabussissa on leveä oviaukko, josta hyvin mahtuu kulkemaan pyörätuolilla.

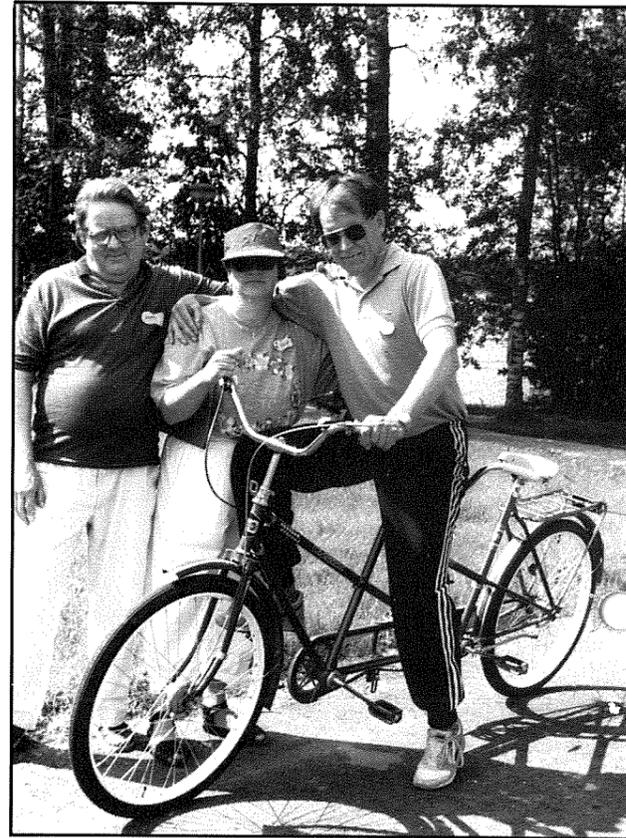
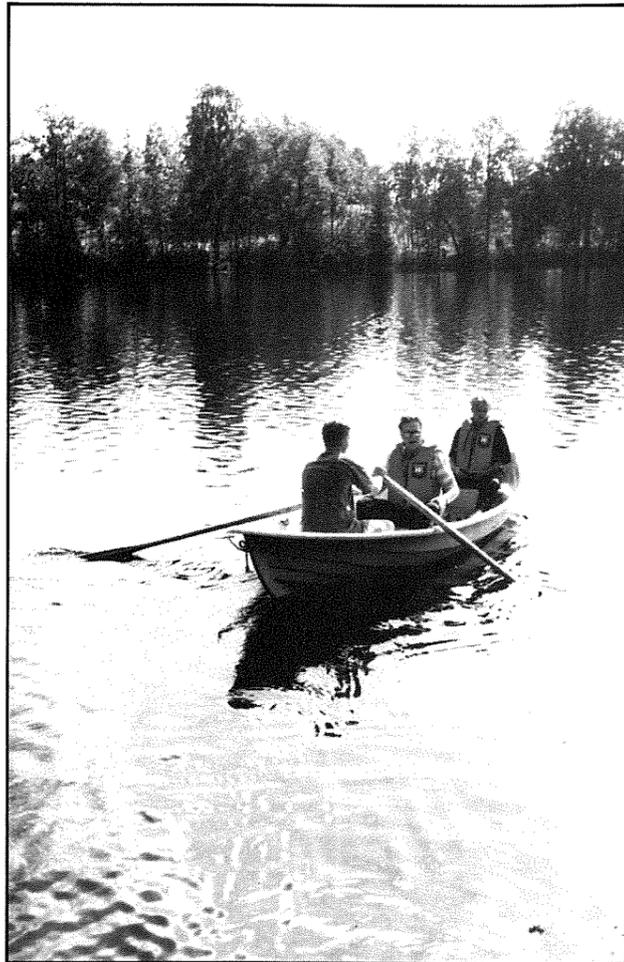
Bussi on suunniteltu niin, että näkövammaisen, liikuntavamman tai lastenvaunujen kanssa kulkevan on helppo nousta bussiin ja poistua siitä. Lattia on tasainen.

Bussin keskiosassa on tilaa lastenvaunuille tai pyörätuolille. Pysäkkikorokkeen ja auton lattian välinen ero on vain parikymmentä senttiä.

Tampereen koebussi ajaa linjalta, jossa kulkee paljon vanhuk-
sia.

— Kyllä tämä on miellyttävä käytössä. Vanhuksilta on jo tullut kiitosta, kertoi bussia esittelevä Kirsti Salovaara.

— Tämä kokeilu näyttää onnistuneen hyvin, ja Tampere tulee hankkimaan näitä lisää, sanoo liikennelaitoksen teknillinen johtaja Juhani Valanto. ■ -RK

Vas. Antti, Pirkko ja pyörän selässä Ilkka.

Leirilomalla Koivurannassa

Oli ihana leiriloma meillä, jotka oli valittu hakijoista vasta valmistuneeseen Koivurannan loma- ja kurssikeskukseen Kuopion lähelle. Paikan omistaa Pohjois-Savon Sokeat ja Heikkonäköiset ry. Se sijaitsee 20 kilometriä Kuopiosta.

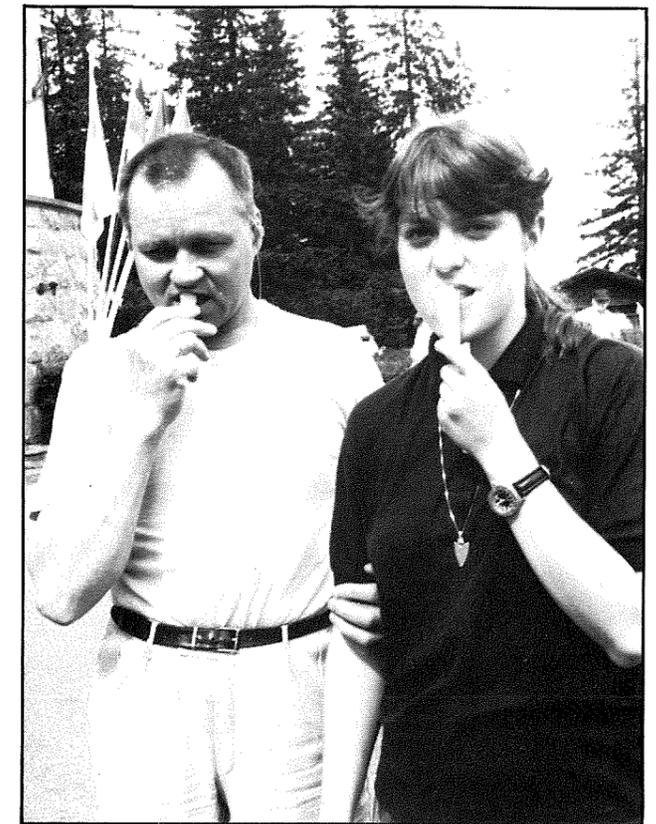
Se on ihana lomapaikka — oikein luksus-luokkaa. Olen ollut monessa paikassa lomilla tässä kotimaassa, mutta missään ei ole mielestäni niin hyvin onnistuttu lomapaikan valinnassa kuin siellä.

Rauhalliset, kauniit maisemat puhtasvetisen järven rannalla. Rakennukset ovat uusia ja nykyaikaisia. Kyllä siellä kelpasi olla!

Meillä oli niin kivat lomanvetäjätkin! Heitä jokaista haluan tässä meidän kaikkien lomalaisten puolesta kiittää onnistuneesta viikosta. Kiitos!

Leirillä järjestettiin monia mukavia urheilukilpailuja.

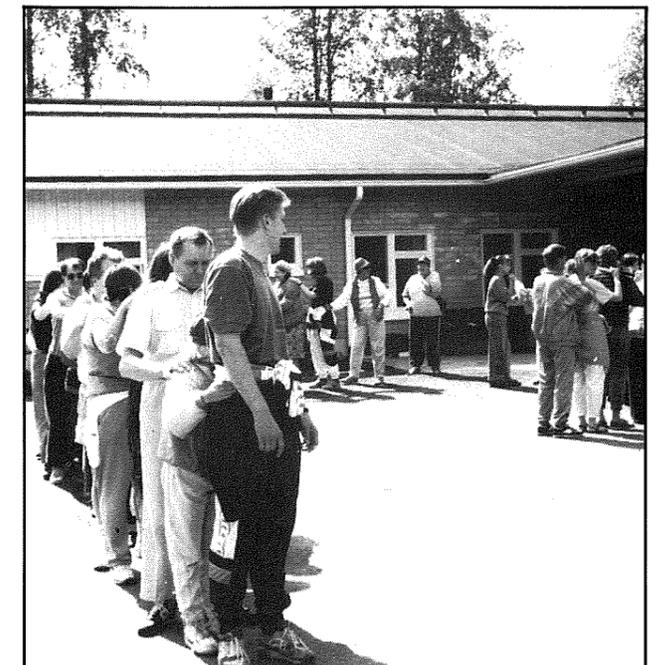
Olavi Eira ja tulkki jäätelötauolla.

Kävi meillä Kuopiosta vieraitakin — Kuurosokkeiden aluesihteerin Risto Manninen. Hän tuli helsinkiläisen ystävänsä kanssa videokuvaamaan leiriämme.

Ja ohjelmasta mainitsen vielä, että oli kovat olympialaiset ja laivaretki. Laivaretkellä kävimme ostamassa Kuopion kalakukkoa. Sitä sitten lopettajaisjuhlassa perjantaina halukkaasti syötiin.

Oli todella onnistunut leiriviikko, josta jäi kauniit muistot mieleen ja Leirilehti kotiin. Harras toivomus meiltä kaikilta olisi, että »pääsisipä toistekin»!

— Hilikka Nieminen

Leirijuna kiemurteli pitkin pihaa...

Sienet ovat syksyn herkkua

Mitpä jos aurinkoisena syyspäivänä lähtisit sieniretkelle. Sienistä saat herkullista ja ravitsevaa vaihtelua ruokapöytään.

Siitä vaan kumisaappat jalkaan, kori käsivarrelle ja metsään. Ota mukaan pieni terävä veitsi, jolla puhdistat sienet jo löytöpaikalla.

Metsän sienisato on parhaimmillaan elo-syyskuulla, mutta monia sienilajeja voi kerätä vielä loka-kuun lopulla ja marraskuulla.

Parhaimpia ruokasieniä ovat esimerkiksi:

— kellertävä leppärousku, jota kasvaa koko maassa elokuusta lokakuuhun.

— keltavahvero eli kanttarelli, jonka tuntee kirkkaan keltaisesta väristä ja suppilomaisesta muodosta.

— musta torvisieni, joka on nimensä mukaisesti torven muotoinen ja väriltään mustanruskea.

— lampaankääpä, kerman vaalea ja muodoltaan epäsäännöllinen. Lampaankääpää kasvaa runsaasti etelä- ja keski-Suomessa.

Hyviä sieniä on toki muitakin ja myös makuja on monenlaisia.

Mitä on ryöppäys?

Jotkut sienet pitää ryöpätä ennen käyttöä. Ryöppäminen tarkoittaa sitä, että sieniä keitetään muutaman minuutin ajan vedessä. Keittämisen jälkeen keitinvesi heitetään pois.

Ryöpättäviä sieniä ovat esimerkiksi rouskut; harmaarousku, karvarousku ja kangarouskut. Korvasienet on keitettävä useampaan kertaan. Ilman ryöppäystä korvasieni on myrkyllinen. Monia sieniä voidaan käyttää sellaisenaan ilman ryöppäämistä.

Neljä ohjetta sienien kerääjälle

— Poimi vain sellaisia sieniä, jotka varmasti tunnet.

— Jätä poimimatta myös pilaantuneet ja toukkaiset sienet.

— Puhdista sienet jo löytöpaikalla. Leikkaa huonot osat pois.

— Älä säilytä tuoreina käytettäviä sieniä jääkaapissa, kuin korkeintaan seuraavaan päivään. Niiden maku kärsii lyhyestäkin säilytyksestä. ■-RK

Tietoa kuurosokeustyön eri aloilta

Nyt on ilmestynyt uusia suomenkielisiä kirjoja, jotka kertovat kuurosokeudesta ja kuurosokeustyön eri alueista.

Nud eli Pohjoismainen Kuurosokeiden Henkilöstön koulutuskeskus Tanskassa on julkaissut useita kirjoja kuurosokeudesta ja kuurosokeustyön eri alueilta. Kaksi kirjaa on nyt käännetty suomeksi.

**Marianne Vester:
FYSIOTERAPIA**

Kirja on tarkoitettu kaikille, jotka työskentelevät kuurosokeiden lasten ja nuorten kanssa. Kirja on tarkoitettu myös oppikirjaksi laitoksissa toimiville fysioterapeuteille.
Hinta 65 mk

**Lea Hyvärinen:
SILMÄT JA NÄKEMINEN**

Tämä kirja on tarkoitettu kaikille, jotka haluavat tietää silmän rakenteesta, näkemisestä, silmälasista. Kirjan teksti on osittain selkokieltä, kirjaa on helppo lukea vaikka suomenkieli olisikin vähän puutteellista.
Hinta 65 mk

**Richard Kinney:
OLEN KUUROSOKEA**

Kirjassa kerrotaan kuurosokeudesta toisille kuurosokeille, mutta myös näkeville ja kuuleville on kirjassa paljon opittavaa.
Hinta 30 mk

**USHER-SYMPOSIUM
12.—13. 8. 1991 Helsinki**

Kirja on koottu asiantuntijoiden luennoista Usher-symposiumissa Helsingissä. Siinä on uusinta tietoa Usherin syndroomasta.
Hinta 50 mk

Kaikkia kirjoja voit tilata osoitteella:

Suomen Kuurosokeat ry.
Mäkelänkatu 52 A
00510 Helsinki
puh. 90-39604 674
tekstipuh. 90-39604 677